

БАЛАСАУЫСҚАНДЫҚ ВАНАДИЙ КЕН ОРНЫ БАЗАСЫНДА ТАУ-КЕН БАЙЫТУ КОМБИНАТЫН САЛУ ЖОБАСЫ

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары

Ref.No.: 69.08.K

Дайындаған:

**ЖШҚ «Эколайн Интернешнл»
(София, Болгария)**
Директоры: Др. Майя Гачечиладзе-
Божеску

Ecoline
International

**ЖШС «Зеленый мост»
(Астана, Қазақстан)**
Директоры: Виталий Кузин

Ұялы телефон: +7 705 701 04 72
Эл. пошта: kuzin@green-bridge.kz

Ұялы телефон.: +380951100727 / + 359876
63 0522
Эл. пошта: mgachechiladze@ecoline-int.org

**ЖШС «Фирма «Балауса», Қазақстан
Ferro-Alloy Resources Group**

үшін дайындалған

*Жобаның техникалық-экономикалық негіздемесі шеңберінде дайындалған.
№ 2 Блок. Экологиялық және әлеуметтік әсерлерді бағалау.*

ҚҰЖАТТАРДЫ ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ШЫҒАРУ ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТТЕР:

Нұсқа	Дайындалды	Қаралды	Шығарылымға келісілді	Шығарылған күні	Сипаттама
1	Камила Сакипова	Марина Хотулева	Майя Гачечиладзе-Божеску	06.02.2024	Клиенттің қарауына арналған есеп жобасы
2	Майя Гачечиладзе-Божеску Азиза Аукарова	Майя Гачечиладзе-Божеску Виталий Кузин		15.02.2025	Клиенттің ескертулерін ескере отырып және ашуға дайындалған есеп жобасы

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗІМІ

КБК	тау-кен байыту комбинаты
КММ	Коммуналдық мемлекеттік мекемесі
ТЕТ	Техникалық емес түйіндеме
ХҚК	Халықаралық қаржы корпорациясы
ТӨУ	Тәжірибелік-өнеркәсіптік учаскесі
ЭӘӨБ	Экологиялық және әлеуметтік әсерлерді бағалау
МТӨІЖ	Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары
ЭП	Экватор Принциптері
ЭӨІЖ	Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспары
РММ	Республикалық мемлекеттік мекеме
ҚР	Қазақстан Республикасы
ҚС	Қызмет стандарты
БАҚ	Бұқаралық ақпарат құралдары
ЖШС	Жауапкершілігі шектеулі серіктестік
ТЭТ	Техникалық-экономикалық түйіндеме
ЭжӨ	Экологиялық және әлеуметтік
FAR	Ferro-Alloy Resources

МАЗМҰНЫ

1	КІРІСПЕ.....	5
2	ЖОБА СИПАТТАМАСЫ.....	6
3	МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ІС ҚИМЫЛ ЖАСАУҒА ЖӘНЕ АҚПАРАТТЫ АШУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР	7
3.1	Қазақстан Республикасы (ҚР) заңнамасының талаптары	7
3.2	Экватор Принциптері.....	8
3.3	ҚС ХҚК	9
4	МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ІС ҚИМЫЛ ЖӨНІНДЕГІ КОМПАНИЯНЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ ЖӘНЕ ЭӘӘБ ШЕҢБЕРІНДЕГІ ӨЗАРА ІС ҚИМЫЛ.....	10
4.1	Компанияның мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасау жөніндегі қолданыстағы тәжірибесі	10
4.2	Бастапқы әлеуметтік-экономикалық жағдайларға зерттеулер жүргізу кезінде жергілікті тұрғындармен өзара іс-қимыл жасау	11
5	МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРДЫ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ТАЛДАУ.....	11
5.1	Мүдделі тараптарды анықтау әдістемесі	11
5.2	Мүдделі тараптардың негізгі санаттары мен топтары	12
5.3	Мүдделі тараптарды талдау	12
6	МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ІС ҚИМЫЛДЫҢ АЛДЫН-АЛА БАҒДАРЛАМАСЫ 16	
7	ШАҒЫМДАРДЫ БЕРУ ЖӘНЕ ҚАРАУ ТЕТІГІ.....	21
8	МОНИТОРИНГ, БАФАЛАУ ЖӘНЕ ЕСЕП БЕРУ	22
	Қосымша 1. Шағым беру нысанының үлгісі.....	24
	Қосымша 2. Жұртшылықпен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шараларды есепке алу журналының мысалы	25

КЕСТЕЛЕР МЕН СУРЕТТЕР

Сурет 1. Жобаның орналасқан жері	6
Сурет 2. Шағымдарды беру және қарау механизмі	21
Кесте 1. Мүдделі тараптарды анықтау және талдау	12
Кесте 2. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың алдын-ала бағдарламасы	18

1 КІРІСПЕ

Ferro-Alloy Resources Limited ("FAR") компаниясы¹ Қазақстанда өнімділігі жылына 1,65 млн тоннаға жуық кенді құрайтын ванадий Бала-Сауысқандық кен орны базасында тау-кен байыту комбинатын (КБК) салудың техникалық-экономикалық түйіндемесін (ТЭТ) әзірлеуде ("Жоба"). FAR Экватор принциптерге (ЭП)² және Экологиялық және әлеуметтік (ЭжӘ) тұрақтылықты қамтамасыз ету саясатына (бұдан әрі – Саясат) және Халықаралық қаржы корпорациясының³ (ХҚК) қызмет стандарттарына (ҚС) сәйкес Жобаны іске асыру туралы шешім қабылдады. FAR жобаны іске асыруды өзінің еншілес компаниясына - "Фирма "Балауса" ЖШС, Қазақстан ("Компания") тапсырды.

ХҚК саясатына және ЭП талаптарына сәйкес жоба А санатына жатады, өйткені оның елеулі ЭжӘ тәуекелдері мен жағымсыз әсерлері болуы мүмкін. А санатындағы жобалар үшін экологиялық және әлеуметтік әсерлерге толық ауқымды бағалау (ЭӘӘБ) жүргізу қажет. Осы жобаны ЭӘӘБ өткізу "Эколайн Интернешнл" ЖШС (Болгария) және "Зеленый мост" ЖШС (Қазақстан) ұйымдарының консорциумына, бұдан әрі – "Консультант", тапсырылды. ЭӘӘБ бойынша құжаттар пакеті де осы құжатты – **мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың алдын-ала жоспарын (МТӨІЖ)** қамтиды.

МТӨІЖ жобаның ЭжӘ аспектілері бойынша мүдделі тараптармен ашық мазмұнды диалог құру мақсаты бар және мынадай бөлімдерді қамтиды:

базаны ЭП және ХҚК талаптарын сипаттау;

- мүдделі тараптарды сәйкестендіру; ең көп назар жоба әсер еткен халыққа және әсіресе осал топтарға аударылады, олардың осал жағдайына байланысты жоба пропорционалды түрде әсер етуі мүмкін;
- мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы, ол мүдделі тараптарға жоба бойынша ЭжӘ ақпаратын уақтылы және тиісінше жеткізуді, сондай-ақ жобаның өмірлік циклінің барлық кезеңдерінде мазмұнды диалогты ұйымдастыру және дамыту үшін кері байланыс арналарын құруды және қолдауды қамтамасыз етеді;
- әлеуметтік және мәдени ерекшеліктерді ескеретін мүдделі тараптармен мағыналы өзара іс-қимылдың құралдары мен тәсілдерін айқындау;
- мүдделі тараптардың шағымдары мен ұсыныстарын алу, тіркеу және қарау рәсімін немесе тетігін айқындау.

МТӨІЖ бұл жоба жүзеге асырылған кезде үнемі қайта қаралатын, толықтырылатын және/немесе өзгертілетін "тірі" құжат. Бұл МТӨІЖ редакциясы және одан кейінгі барлық редакциялар барлық мүдделі Тараптардың

---

¹ FAR 2000 жылы холдингтік компания ретінде құрылды және Ұлыбритания Мен Қазақстанда орналасқан бірқатар еншілес компаниялардың иесі болып табылады. <https://ferro-alloy.com/ru/>, соның ішінде FAR басшылығымен жобаны іске асыру тапсырылған "Фирма "Балауса" ЖШС.

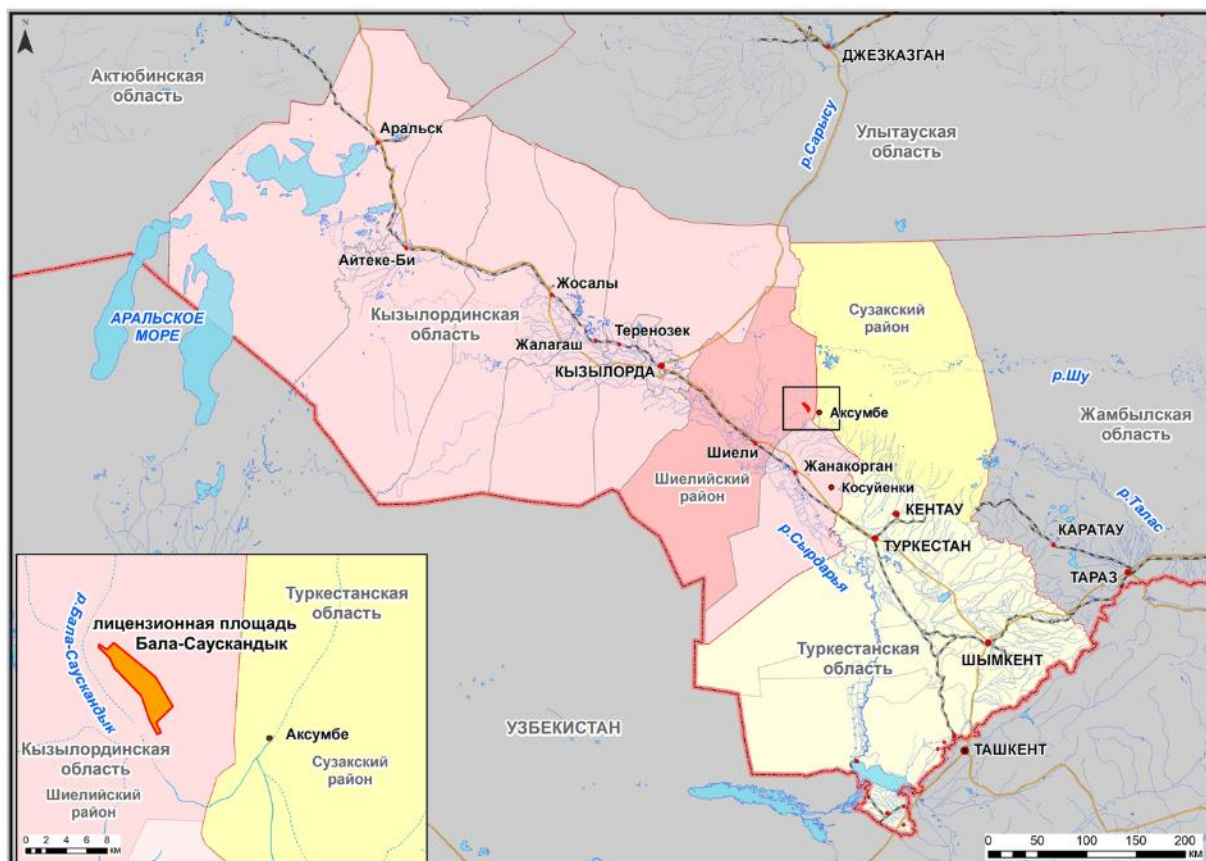
² Экватор Принциптері. 2020 жылғы шілдедегі 4-нұсқа https://equator-principles.com/app/uploads/The-Equator-Principles_EP4_July2020.pdf

³ ҚХК. 2012. Экологиялық және әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз ету жөніндегі қызмет стандарттары. <https://documents1.worldbank.org/curated/pt/997951490942917263/pdf/113766-WP-RUSSIAN-Performance-Standards-2012-Full-Documents-PUBLIC.pdf>

консультациялар мен дамып келе жатқан диалог процесіне тиімді қатысуы үшін жария етілетін болады.

2 ЖОБА СИПАТТАМАСЫ

Бала-Сауысқандық кен орны-құрамында ванадий және құнды жанама өнімдер: уран, молибден, алюминий, сирек жер металдары және көміртегі бар өте ірі қара тақтатас кен орны. Кен орны Қызылорда облысы Шиелі ауданында, аудан орталығы – Шиелі кентінен солтүстік-шығысқа қарай 70 км жерде, Қаратау жоталарында орналасқан (**Сурет 1**). Ең жақын елді мекен – Ақсүмбе ауылы (жоба алаңынан 9 км) - Түркістан облысының Созақ ауданында орналасқан.

Дереккөз: кеңесші әзірлеген

Сурет 1. Жобаның орналасқан жері

Жер қойнауын⁴ пайдалану құқығына лицензияны FAR компаниялар тобына кіретін "Фирма" Балауса" ЖШС-не берілді. "Фирма" Балауса" ЖШС кеңсесі Шиелі ауылында орналасқан. Қазіргі уақытта Компания аммоний метаванадаты (МВА) мен никель концентратын ала отырып, тәжірибелік-өнеркәсіптік учаскіде (ТӨУ)⁵ кенді және құрамында ванадий бар шикізатты өңдейді.

Компания жұмыс істеп тұрған ТӨУ жанында қосымша қайта өңдеу зауытын (жобаның бір бөлігі) салуды жоспарлап отыр. Жаңа зауыт ТӨУ құрамына кіретін қолданыстағы зауытқа тәуелсіз жұмыс істейді және өндірісті ұлғайтуға және

⁴ Лицензиялық алаң-лицензиаттың жер қойнауын пайдалану құқығы қолданылатын аумақ.

⁵ ТӨУ ванадий мен молибден қосылыстарын алу технологиясын дамытуға арналған.

МВА-ны кеңінен сатылатын ванадий пентоксидіне (V_2O_5) өңдеуге мүмкіндік береді.

Ванадий-V белгісі және атомдық нөмірі 23 болатын химиялық элемент. Бұл қатты күміс сұр, иілгіш және иілгіш өтпелі металл. Табиғатта элемент химиялық аралас формада болады, бірақ жасанды оқшаулау кезінде оксид қабатының түзілуі бос металды одан әрі тотығудан тұрақтандырады. Қазіргі уақытта ванадий негізінен беріктік пен коррозияға төзімділікті қамтамасыз ету үшін болат қоспасы ретінде қолданылады.

Дереккөз: FAR веб-сайты

Жобаның негізгі объектілері: ашық карьер, байыту фабрикасы, қалдық қоймасы, кірме және алаңшiлiк автожолдар, коммуникациялар және басқа да қосалқы объектілер болып табылады. Жоба нысандарының құрамы мен орналасқан жері қазіргі уақытта алдын-ала жобалау сатысында.

Жылына 25,8 мың тонна ванадий пентоксидін, негізінен феррованадий түрінде шығаруға қол жеткізу мақсатында өндіріс көлемін кезең-кезеңімен ұлғайту жоспарлануда. Өндірісті ұлғайту екі кезеңде жоспарлануда: 1-кезең – жылына 1,65 млн тоннаға дейін (осы жоба); 2-кезең - жылына 5 млн тоннаға дейін (әлеуетті болашақ даму).

1-кезеңнің ТЭТ ұлттық қазақстандық стандарттарға сәйкес орындалды және қазіргі уақытта халықаралық стандарттарға сәйкес жаңартылуда. Сонымен қатар, 1-ші кезең үшін жоғарыда аталған ЭӨӨБ ЭП және ХҚК ҚС сәйкес әзірленуде.

3 МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ІС ҚИМЫЛ ЖАСАУҒА ЖӘНЕ АҚПАРАТТЫ АШУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

3.1 Қазақстан Республикасы (ҚР) заңнамасының талаптары

2000 жылы ҚР Ақпаратқа қол жеткізу, шешімдер қабылдау процесіне жұртшылықтың қатысуы және қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша сот төрелігіне қол жеткізу туралы конвенцияны ратификациялады (Орхус конвенциясы, 1998 ж.)⁶. Конвенция "жұртшылық" және "мүдделі жұртшылық" ұғымдарын айқындайды және жұртшылықтың ақпаратқа қол жеткізу құқығын, шешім қабылдау процесіне қатысу құқығын және қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша азаматтық, ұлттық тиесілігі немесе тұрғылықты жері бойынша кемсітусіз және заңды тұлға жағдайында белгісі бойынша кемсітусіз сот төрелігіне қол жеткізу құқығын белгілейді оның тіркелген орны немесе нақты қызмет орталығы.

⁶ "Ақпаратқа қол жеткізу, шешімдер қабылдау процесіне жұртшылықтың қатысуы және қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша сот төрелігіне қол жеткізу туралы конвенцияны ратификациялау туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 23 қазандағы №92-II Заңы. Сілтеме арқылы қол жетімді: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z000000092_

ҚР Экологиялық кодексіне⁷ (2021) сәйкес жұртшылық мемлекеттік органдар иеленетін толық, шынайы және уақтылы экологиялық ақпаратқа қол жеткізуге құқылы. Билік және жеке, заңды тұлғалар сияқты экологиялық ақпарат иелері бұл ақпаратты сұраныс бойынша беруге міндетті.

Кодекстің 15-бабында *"мүдделі жұртшылық экологиялық бағалау жүргізу және мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша өзге де шешімдер қабылдау процесіне осы Кодексте белгіленген шарттармен және тәртіппен қатысуға құқылы"* делінген.

Сонымен бірге, ҚР заңдары мен Орхус конвенциясы экологиялық ақпарат беруден бас тартуға болатын жағдайларды нақты сипаттайды.

Экологиялық кодекс ҚОӘБ ұлттық рәсімі барысында қоғамдық тыңдаулар⁸ өткізуді көздейді. Қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына сәйкес қоғамдық тыңдаулар ашық жиналыстар және көпшілік талқылаулар нысанында өткізіледі. Ашық жиналысты ұйымдастыру кезінде жобаның бастамашысы тиісті жергілікті атқарушы билік органымен бірыңғай экологиялық порталдың⁹ көмегімен қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнді, уақытты және орынды келіседі және бұқаралық ақпарат құралдарында, оның ішінде кемінде бір баспа мерзімді басылымын (газетін) және кемінде бір телевизиялық немесе радиохабар арнасын қоса алғанда, қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарландыруды жариялайды. Қоғамдық тыңдауларды жария талқылау нысанында өткізу үшін жоба бастамашысы БАҚ-та белгіленген талаптарға сәйкес қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарландыру жариялайды. Ережеде көзделген нысан бойынша қоғамдық талқылаулар хаттамасын жүргізуге және қол қоюға жауапты тиісті жергілікті атқарушы органның уәкілетті өкілі тағайындалады. Жоба бастамашысының келіп түскен ескертулер мен ұсыныстарға негізделген жауаптары болмаған жағдайда, қайта қоғамдық талқылаулар ұйымдастырылуы мүмкін.

Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу¹⁰ жөніндегі Нұсқаулық қоғамдық тыңдаулар өткізу, жұртшылықтың жазбаша ұсыныстарын немесе ескертулерін қабылдау, сондай-ақ жобаны іске асыру ауданында тұратын халыққа сауалнама жүргізу процесінде жазбаша ұсыныстар мен ескертулер жинау арқылы жоба бойынша ақпаратты (экологиялық және әлеуметтік әсерлер, тәуекелдер және т.б.) жариялау процесін айқындайды.

3.2 Экватор Принциптері

ЭП — бұл ауқымды құрылыс немесе құрылыс жобаларына және олардың табиғи ортаға және зардап шеккен қауымдастықтарға байланысты ықтимал әсерлеріне

---

⁷ ҚР 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI ҚРЗ Экологиялық кодексі. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K2100000400>

⁸ "Қоғамдық тыңдаулар өткізу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 2021 жылғы 3 тамыздағы № 286 бұйрығы. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2100023901>

⁹ <https://ecoportal.kz>

¹⁰ Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі Нұсқаулық ҚР экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2021 жылғы 30 шілдедегі №380 бұйрығымен бекітілген, жаңа редакцияда 2021 жылғы 26 қазандағы сілтеме бойынша қолжетімді: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2100023809>

қатысты озық халықаралық тәжірибе қағидаттарын жинақтайтын кешенді құжат болып табылады. ЭП тәуекелдерді басқарудың 10 қағидатын қамтиды және бірінші кезекте ХҚК стандарттарына сүйенеді. Негізінде, ЭП экологиялық және әлеуметтік жауапкершіліктің минималды стандарттарын белгілейді, олар тәуекелдерге байланысты жауапты шешімдер қабылдау кезінде сақталуы керек.

5-қағидатқа: Мүдделі тараптармен өзара іс - қимыл сәйкес клиенттен (қаржы қарыз алушысынан) "А" санатындағы барлық жобалар үшін мүдделі тараптармен тиімді өзара іс-қимылды-зардап шеккен қауымдастықтармен, жұмысшылармен және қажет болған жағдайда басқа мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың үздіксіз , құрылымдалған және мәдени тұрғыдан қолайлы процесі ретінде көрсету талап етіледі.

Зардап шеккен қауымдастықтарға ықтимал елеулі теріс әсері бар жобалар үшін клиент ақпараттандырылған консультациялар мен қатысу процесін жүргізеді. Клиент консультациялар процесін: жобаның тәуекелдері мен салдарын; жобаны әзірлеу кезеңдерін; зардап шеккен қауымдастықтардың¹¹ тілдік қалауларын; олардың шешім қабылдау процестерін; және аз қамтылған және осал топтардың қажеттіліктерін ескере отырып бейімдейді. Бұл процесс сыртқы манипуляциядан, араласудан, мәжбүрлеуден және қорқытудан босатылуы керек.

Мүдделі тараптармен өзара әрекеттесуді жеңілдету үшін жобаның тәуекелдері мен әсерлеріне сәйкес келетін Клиент тиісті бағалау құжаттамасын зардап шеккен қауымдастықтар үшін және қажет болған жағдайда басқа мүдделі тараптар үшін жергілікті тілде және мәдени тұрғыдан қолайлы түрде қолжетімді етеді. Клиент мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу процесінің нәтижелерін, соның ішінде осындай процестен туындайтын кез келген келісілген әрекеттерді ескереді және құжаттайды. Экологиялық немесе әлеуметтік тәуекелдер мен қолайсыз әсерлердің ашылуы бағалау процесінің басында, кез-келген жағдайда Жоба құрылысының басталуына дейін және тұрақты негізде болуы керек.

3.3 ҚС ХҚК

Халықаралық қаржы корпорациясы (ХҚК) өтпелі экономикасы бар елдерде жеке сектордың жобаларын қаржыландыру кезінде жобалардың әлеуметтік және экологиялық тұрақтылығын қамтамасыз етуге ұмтылады. ХҚК орнықтылығын қамтамасыз ету стратегиясы ХҚК ӘжӘ орнықтылықты қамтамасыз ету жөніндегі қызметінің саясаты мен стандарттарын және ақпаратқа қол жеткізуге қатысты ХҚК саясатын қамтиды.

ХҚК-ның инвестициялық жобалар бойынша ақпаратты ашуға қойылатын талаптары мынадай құжаттарда айқындалған:

- ХҚК ақпаратты ашудың жалпы қағидаттары мен тәсілдерін айқындайтын ақпаратты ашу саласындағы ХҚК саясаты (2012)¹²;
- ҚС1:"Экологиялық және әлеуметтік тәуекелдер мен әсерлерді бағалау және басқару", ол ХҚК клиенттерінің ақпаратты ашу принциптері мен

---

¹¹ Зардап шеккен қауымдастық-бұл жобаға тікелей әсер ететін жергілікті халық (ҚС1, 1-тармақ).

¹² <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/2010/2012-ifc-access-to-information-policy-ru.pdf>

тәсілдерін және олардың нақты жобалар контекстінде мүдделі тараптармен өзара іс-қимылын анықтайды.

ҚС1-ге сәйкес мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу жобаның әсерін сәтті басқару үшін қажетті берік, сындарлы және икемді қатынастарды орнатуға негіз болады.

Мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу - бұл белгілі бір дәрежеде келесі элементтерді қамтуы мүмкін үздіксіз процесс:

- мүдделі тараптарды талдау және олармен өзара әрекеттесуді жоспарлау,
- ақпаратты ашу және тарату,
- консультациялар және мүдделі тараптарды оларға қатысуға тарту,
- зардап шеккен қауымдастықтардың шағымдарын беру және қарау механизмі,
- зардап шеккен қоғамдастықтың тұрақты есептерін ұсыну (әдетте жыл сайын).

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың сипаты, жиілігі және ауқымы айтарлықтай өзгеруі мүмкін және жобаның тәуекелдері мен қолайсыз әсерлеріне, сондай-ақ жобаны әзірлеу сатысына сәйкес келуі керек.

4 МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ІС ҚИМЫЛ ЖӨНІНДЕГІ КОМПАНИЯНЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ ЖӘНЕ ЭЭӘБ ШЕҢБЕРІНДЕГІ ӨЗАРА ІС ҚИМЫЛ

4.1 Компанияның мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасау жөніндегі қолданыстағы тәжірибесі

Компания мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды ҚР қолданыстағы заңнамасы шеңберінде өзінің ағымдағы қызметіне байланысты жүзеге асырады. Мысалы, 29.12.2023 ж. Компания рұқсат етілген шығарындылар нормативтерінің жобасы бойынша қоғамдық тыңдауларды, "Бала-Сауысқандық кен орнының кенішін автоклавты қайта өңдеу зауытының технологиялық желісін қайта құру жобасы" жұмыс жобасына Қоршаған ортаны қорғау бөлімін, қалдықтарды басқару бағдарламасын, табиғатты қорғау іс-шараларының жоспарын, өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасын сәтті өткізді. Осы іс-шараға қатысты барлық ақпарат, соның ішінде жобаның сипаттамасы, бұқаралық ақпарат құралдарына (БАҚ) хабарландырулар, тыңдаулардың хаттамалары мен аудио/бейнематериалдары ұлттық заңнаманың¹³ талаптарына сәйкес жарияланды. Компания мүдделі тараптармен ағымдағы қызметтің ЭЖӘ әсерлері туралы кеңірек диалог жүргізбейді. Мүдделі тараптар алдында есептілік жоқ.

Компанияның әлі ресми веб-сайты жоқ, бірақ FAR¹⁴-да бар. FAR Веб-сайтында ТӨУ-дің ағымдағы қызметі, Бала-Сауысқандық кен орны базасында жоспарланған жоба, қолданыстағы және жоспарланған инфрақұрылым және т.б. туралы ақпарат бар. Сайтта ТӨУ зауытында сатып алынған ванадий

¹³ Қызылорда облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы" КММ сайты https://www.gov.kz/uploads/2024/1/5/9e72f90a7888025fdd44dc36152947b5_original.2485108.pdf.

¹⁴ <https://ferro-alloy.com/ru/company/corporate-profile/>

концентраттарын қайта өңдеу жөніндегі ағымдағы қызметке байланысты ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат жоқ, тек қайта өңделетін шикізаттың барлық компоненттері қалдықсыз сатуға арналған тауарлар ретінде бөлінеді. Кәсіби мамандарға, клиенттерге және инвесторларға арналған бұл интернет-ресурс жергілікті тұрғындар үшін қызықты болуы мүмкін аз ақпарат береді және әртүрлі мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу мүмкіндігін бермейді.

4.2 Бастапқы әлеуметтік-экономикалық жағдайларға зерттеулер жүргізу кезінде жергілікті тұрғындармен өзара іс-қимыл жасау

31.08.2023 - 08.09.2023 жылдар аралығында Консультант ЭӘӘБ жобасын дайындау шеңберінде бастапқы әлеуметтік-экономикалық жағдайларға зерттеулер келесі деңгейлерде жүргізді:

- аудандық:
  - Қызылорда облысы Шиелі ауданы (фокус)
  - Түркістан облысы Созақ ауданы (қысқартылған форматта)
- • ауылдық:
  - Шиелі ауданы Еңбекші ауылдық округінің (АО) Қосүйеңкі ауылы
  - Созақ ауданы Қаратау ауылынан Ақсүмбе ауылы.

Мемлекеттік органдармен және ұйымдармен 24 сұхбат, 2 әлеуметтік осал үй шаруашылығынан және 10 фокус топтан тұратын жергілікті халық өкілдерімен сұхбат жүргізілді: еңбекке қабілетті жастағы әйелдер мен ерлер, жастар, зейнеткерлер, кәсіпкерлер. Зерттеуге барлығы 83 адам қатысты, олардың 42%-ы әйелдер.

Өзара іс-қимылдың барлық түрлерімен жоба туралы жалпы ақпарат берілді және респонденттер өздерін қызықтыратын сұрақтар қойды, компанияның ағымдағы қызметіне және оның даму жоспарларына байланысты өз ойларымен, алаңдаушылықтарымен және үміттерімен бөлісті. Атап айтқанда, жергілікті тұрғындар көтерген негізгі мәселелер:

- Жобада пайдалану үшін жоспарланған технологиялар,
- Жобаның ЭЖӘ әсерлері;
- Жобада жұмысқа орналасудың әлеуетті мүмкіндіктері және т. б.

5 МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРДЫ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ТАЛДАУ

5.1 Мүдделі тараптарды анықтау әдістемесі

Компанияның қазіргі қызметіне және ұсынылған жобаға қатысы бар мүдделі тараптарды анықтау келесі критерийлер негізінде жүргізілді:

- әсер ету: жобаны іске асыру белгілі бір әлеуметтік топқа (зардап шеккен тараптарға) айтарлықтай әсер етуі мүмкін;
- ықпал ету: әлеуметтік топ жобаны іске асыру процесіне айтарлықтай ықпал ете алады;
- серіктестік: Компания мен осы әлеуметтік топ арасында серіктестік қарым қатынас орнатуға мүмкіндіктер бар;

- қызығушылық: жобаға тікелей әсер етпейтін әлеуметтік топ немесе жеке адамдар оған қызығушылық танытуы (немесе көрсетпеуі) мүмкін.

Жоғарыда аталған критерийлерге сүйене отырып, мүдделі тараптарды анықтау олармен өзара әрекеттесуді ұйымдастыру және оларға сәйкес келетін өзара әрекеттесудің тиісті әдістерін таңдау үшін қажет.

5.2 Мүдделі тараптардың негізгі санаттары мен топтары

Барлық мүдделі тараптар келесі екі негізгі санатқа біріктірілуі керек:

- Ішкі мүдделі тараптар, жобаны іске асыруға қатысатын ұйымдарды және олармен жұмыс істейтіндерді, соның ішінде басшылықты, қызметкерлерді, меншік иелерін, акционерлерді, сондай-ақ Компанияның ағымдағы қызметіне және жобаны іске асыруға қатысатын мердігерлер мен қосалқы мердігерлерді және одан пайда көретіндерді (инвесторлар мен акционерлер) ұсынады;
- Сыртқы мүдделі тараптар, компанияға және Жобаға қатысы жоқ, бірақ компанияның шешімдері мен жобаға қатысты қабылданған іс-әрекеттерге әсер ететін топтар немесе тұлғалар.

МТӨІЖ компанияның сыртқы мүдделі тараптармен өзара әрекеттесуіне арналған. Тиімді және мазмұнды өзара әрекеттесуді қамтамасыз ету үшін жобаның сыртқы мүдделі тараптары келесі топтарға бөлінді:

- Ықтимал зардап шеккен Тараптар;
- Ықтимал осал топтар;
- Мемлекеттік органдар мен ұйымдар;
- Мемлекеттік емес ұйымдар.

5.3 Мүдделі тараптарды талдау

Мүдделі тараптарды бастапқы анықтау және талдау сұхбат кезінде алынған мәліметтерге және фокус-топтарға негізделген. Мүдделі тараптардың жоғарыда аталған топтары тарапынан жобаға қызығушылық және/немесе көзқарас төменде талданады (**Кесте 1**).

Кесте 1. Мүдделі тараптарды анықтау және талдау

Мүдделі тараптар	Мүдделер / көзқарас
Ықтимал зардап шеккен Тараптар	
Лицензияланған мал жаю алаңының маңындағы жерлерді пайдаланатын жер пайдаланушылар ¹⁵	<ul style="list-style-type: none"> • Жобалық қызметке байланысты жайылымдық аумақтардың қысқаруы; • жайылымдық аумақтардың топырақ жамылғысының шаңмен ластануы және құрылыс жұмыстарына байланысты шудың әсер етуі мүмкін. <p>Жоба туралы, оның ішінде жұмысқа орналасу мүмкіндіктері, сондай-ақ оның ӘЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға мүдделі болуы мүмкін.</p>
Байланысты объектілер (тексеруге	Жердің уақытша немесе тұрақты бөлінуіне байланысты

¹⁵ Айта кету керек, жер жалдаушыларға жаңа учаскелер беріледі.

Мүдделі тараптар	Мүдделер / көзқарас
<p>жатады):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Уақытша және тұрақты негізде/осындай объектілер үшін жалға алынған жер учаскелерінің меншік иелері мен пайдаланушылары 	<p>әсерлер әсер етуі мүмкін. Жоба туралы, оның ішінде жұмысқа орналасу мүмкіндіктері, сондай-ақ оның ӘжӘ әсерлері туралы ақпарат алуға мүдделі болуы мүмкін.</p>
<p>Электр желілерін қоса алғанда қоғамдық инфрақұрылымды пайдаланушылар мен операторлар</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Жердің уақытша немесе тұрақты бөлінуіне байланысты әсерлер; • жобалық қызмет салдарынан инфрақұрылым объектілеріне жүктеме <p>әсер етуі мүмкін.</p>
<p>Жақын елді мекендердің тұрғындары – Түркістан облысының Ақсүмбе ауылы (9 км) және Қызылорда облысының Қосүйеңкі ауылы (35 км)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Жобаның құрылыс және пайдалану кезеңдеріндегі объектілерде жұмысқа орналасу мүмкіндіктері; • жобалық қызмет нәтижесінде ауданда өмір сүру деңгейін жақсарту; • мәдени және/немесе спорттық іс-шараларды өткізу, мәдени, әлеуметтік объектілерді салу және/немесе жөндеу жұмыстарын жүргізу кезінде техника, қаржы қаражатын беру арқылы Компанияның жәрдемдесуі және т. б. <p>әсер етуі мүмкін. Жоба туралы, оның ішінде оның ӘжӘ әсерлері туралы ақпарат алуға мүдделі болуы мүмкін.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Жобалық қызмет салдарынан Қаратау бөктеріндегі ландшафттың өзгеруіне; • Жобаның ӘжӘ әсерлеріне алаңдауы мүмкін.
<p>Еңбекші АО әкімдігі</p>	<p>Жоба мақсаттары үшін жер бөлу арқылы әсер етуі мүмкін. Жоба туралы, оның ішінде оның ӘжӘ әсерлері туралы ақпарат алуға мүдделі болуы мүмкін.</p>
Республикалық деңгейдегі мемлекеттік билік органдары	
<ul style="list-style-type: none"> • ҚР Үкіметі • ҚР өнеркәсіп және құрылыс министрлігі • "ҚР Сыртқы істер министрлігінің Инвестициялар комитеті" республикалық мемлекеттік мекемесі (РММ) 	<ul style="list-style-type: none"> • Жобаны іске асыру үшін инвестициялар тартуға; • ҚР өңірлерінде өнеркәсіпті дамытуға; • жұмыс орындарын құруға; • жоба туралы, сондай-ақ оның ӘжӘ әсерлері туралы ақпарат алуға; • Жобаның заңнама сәйкестігіне (жобаға құрылысқа рұқсат, санитарлық-эпидемиологиялық қорытындыны алуы және т. б.) <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
<p>Экологиялық реттеу комитеті және экология Министрлігінің бақылау және ҚР табиғи ресурстары</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Жобаның экологиялық стандарттарға және ұлттық табиғат қорғау заңнама талаптарына сәйкестігіне; • өндіріс процесінде жаңа технологияларды қолдануға; • жоба туралы, сондай-ақ оның ӘжӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін: Жобаның экологиялық әсері алаңдауы мүмкін.</p>
<p>Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат Министрлігінің Мәдениет комитеті</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ұлттық заңнамаға сәйкес жобамен археологиялық сараптамадан өтуге; • жоба туралы, сондай-ақ оның ӘжӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
<p>Қазақстан Республикасы Су ресурстары және ирригация министрлігінің Су шаруашылығы комитеті</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Жобасының ҚР су қорын тиімді пайдалануына; • жоба туралы, сондай-ақ оның ӘжӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
Облыстық деңгейдегі мемлекеттік билік органдары	

Мүдделі тараптар	Мүдделер / көзқарас
<ul style="list-style-type: none"> Қызылорда облысының әкімдігі "Қызылорда облысының кәсіпкерлік және өнеркәсіп басқармасы" коммуналдық мемлекеттік мекемесі (КММ) 	<ul style="list-style-type: none"> Өңірге инвестициялар тартуға; құрылыс және пайдалану кезеңдерінде аудан тұрғындары үшін жобамен жұмыс орындарын құруға; жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
<p>Экология департаменті Қызылорда облысы</p>	<ul style="list-style-type: none"> Жобаның экологиялық стандарттарға және ұлттық экологиялық заңнама талаптарына сәйкестігіне; өндіріс процесінде жаңа технологияларды қолдануға; жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p> <ul style="list-style-type: none"> Жобалық қызметтің, атап айтқанда, жарылыс жұмыстарының салдарынан дірілдің Сауысқандық петроглифтеріне әсеріне; Сауысқандық петроглифтеріне Жобаның құрылыс және пайдалану жұмыстары кезінде жұмысшы персоналдың вандализміне <p>алаңдауы мүмкін.</p>
<p>"Қызылорда облысының мәдениет, мұрағаттар және құжаттама басқармасы" мемлекеттік мекемесі</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ұлттық заңнамаға сәйкес жобамен археологиялық сараптамадан өтуге; жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
<p>ҚР Су ресурстары және ирригация министрлігі Су шаруашылығы комитетінің "Қазсушар" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны Қызылорда филиалы</p>	<ul style="list-style-type: none"> Жобаны, ҚР су қорын тиімді пайдалануына; жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
Аудандық деңгейдегі мемлекеттік билік органдары	
<ul style="list-style-type: none"> "Шиелі ауданы әкімінің аппараты" КММ және оның құрылымы: "Шиелі аудандық кәсіпкерлік, өнеркәсіп және туризм бөлімі" КММ "Шиелі аудандық экономика және қаржы бөлімі" КММ 	<ul style="list-style-type: none"> Ауданға инвестиция тартуға; Жобаны іске асыру арқылы Шиелі ауданында кәсіпкерлікті дамытуды қамтамасыз етуге; Құрылыс және пайдалану кезеңдерінде аудан тұрғындары үшін жобамен жұмыс орындарын құруға; жобалық қызмет нәтижесінде ауданда өмір сүру деңгейін жақсартуға; жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
<ul style="list-style-type: none"> "Шиелі аудандық жұмыспен қамту, әлеуметтік бағдарламалар және азаматтық хал актілерін тіркеу бөлімі" КММ Шиелі ауданының Карьер орталығы "Шиелі ауданының Қоғамдық даму бөлімі" КММ 	<ul style="list-style-type: none"> Құрылыс және пайдалану кезеңдерінде жергілікті тұрғындар үшін жобамен жұмыс орындарын құруға; халықтың әлеуметтік осал топтары үшін компаниядан әлеуметтік көмек алу мүмкіндігіне; жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
<p>"Шиелі аудандық мәдениет және спорт бөлімі" КММ</p>	<ul style="list-style-type: none"> Сауысқандық петроглифтерін сақтау бойынша компанияның шараларына; жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p> <ul style="list-style-type: none"> Жобалық қызметтің, атап айтқанда, жарылыс

Мүдделі тараптар	Мүдделер / көзқарас
	<p>жұмыстарының салдарынан дірілдің Сауысқандық петроглифтерге әсеріне;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сауысқандық петроглифтеріне жоба бойынша құрылыс және пайдалану жұмыстары кезінде де жұмысшы персонал тарапынан вандализмның болуы мүмкіндігінен алаңдауы мүмкін.
"Шиелі аудандық білім бөлімі" КММ	<ul style="list-style-type: none"> • Құрылыс және пайдалану кезеңдерінде жергілікті тұрғындар үшін жобамен жұмыс орындарын құру үшін; • мектеп түлектеріне жоба объектілерінде оқуға және оларды кейіннен жұмысқа орналастыруға қаражат бөлуге; • жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға мүдделі болуы мүмкін.
"Шиелі көпсалалы орталық аудандық ауруханасы" ШЖҚ КМК	<ul style="list-style-type: none"> • Ақылы шарт негізінде мерзімді медициналық тексеруден өтетін компания қызметкерлерінің санының өсуіне; • жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға мүдделі болуы мүмкін. • Жұмысшылардың көші-қонына байланысты әлеуметтік ауруларға қатысты алаңдауы мүмкін.
"Қызылорда облысы бойынша Мемлекеттік кірістер департаментінің Шиелі ауданы бойынша Мемлекеттік кірістер Басқармасы" РММ	<ul style="list-style-type: none"> • Ауданға инвестиция тартуға; • жобалық қызметтен мемлекеттік бюджетке салықтар мен төлемдердің түсіміне мүдделі болуы мүмкін.
"ҚР Төтенше жағдайлар Министрлігі Қызылорда облысының Төтенше жағдайлар департаменті Шиелі ауданының төтенше жағдайлар бөлімі" РММ	<ul style="list-style-type: none"> • Жоба объектілерінің аумағында бірлескен өрт сөндіру оқу-жаттығуларын өткізуге; • жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға мүдделі болуы мүмкін.
Қызылорда облысы білім басқармасының Шиелі индустриалды-аграрлық колледжі " КМҚК	<ul style="list-style-type: none"> • Жоба нысандарында колледж студенттерінің оқу практикасын өтуін ұйымдастыруға; • жоба үшін кадрлар даярлауға; • жоба нысандарында колледж түлектерін жұмысқа орналастыруға; • жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға мүдделі болуы мүмкін.
Жергілікті деңгейдегі мемлекеттік билік органдары	
Шиелі кенті, Қосүйеңкі ауылы әкімдіктері	<ul style="list-style-type: none"> • Ауданға инвестиция тартуға; • жобаны іске асыру арқылы елді мекендерде кәсіпкерлікті дамытуды қамтамасыз етуге; • құрылыс және пайдалану кезеңдерінде елді мекендердің тұрғындары үшін жобамен жұмыс орындарын құруға; • жобалық қызмет нәтижесінде елді мекендердегі өмір сүру деңгейін жақсартуға; • жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӘ әсерлері туралы ақпарат алуға; • елді мекендердегі компанияның әлеуметтік қызметіне мүдделі болуы мүмкін.
Ақсүмбе ауылының әкімдігі	<ul style="list-style-type: none"> • Құрылыс және пайдалану кезеңдерінде елді мекендердің тұрғындары үшін жобамен жұмыс орындарын құруға;

Мүдделі тараптар	Мүдделер / көзқарас
	<ul style="list-style-type: none"> • жобалық қызмет нәтижесінде ауылда өмір сүру деңгейін жақсартуға; • жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӨ әсерлері туралы ақпарат алуға; • мәдени, спорттық нысандарды жөндеу және/немесе салу кезінде компанияның жәрдеміне мүдделі болуы мүмкін.
Мемлекеттік емес ұйымдар	
Облыстық және аудандық экологиялық және/немесе әлеуметтік үкіметтік емес ұйымдар "Сыр Экология" қоғамдық бірлестігі (ҚБ), "Народный надзор" ҚБ, Арал өңірінің өңірлік экология және халық денсаулығын қорғау орталығы және т. б.	<ul style="list-style-type: none"> • Жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӨ әсерлері туралы ақпарат алуға; • жобаны іске асыру барысын және жобаны іске асыру кезінде олардың көзқарастары/ ұсыныстары қалай ескерілетінін мониторингтеу туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
Ұлттық, облыстық және жергілікті БАҚ "Қызылорда вести" облыстық газеті, "QYZYLORDA" телеарнасы, "Өскен-өңір" газеті және т. б.	<ul style="list-style-type: none"> • Компаниямен оның қызметін жариялау және жұртшылыққа және басқа да мүдделі тараптарға ақпарат жариялау бойынша ынтымақтастыққа; • жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӨ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>
Ауданда жұмыс істейтін шағын және орта бизнес субъектілері, мысалы, құрылыс материалдарын, азық-түлік, отын және т. б. жеткізушілер.	<ul style="list-style-type: none"> • Жоба объектілерін салу және пайдалану кезеңдерінде компаниямен ынтымақтастық мүмкіндіктеріне; • жергілікті тұрғындар үшін жобамен жұмыс орындарын құруға; • жоба туралы, сондай-ақ оның ЭЖӨ әсерлері туралы ақпарат алуға <p>мүдделі болуы мүмкін.</p>

6 МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛДЫҢ АЛДЫН-АЛА БАҒДАРЛАМАСЫ

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың алдын-ала бағдарламасы (**Кесте 2**) барлық анықталған мүдделі тараптармен барынша тиімді өзара іс-қимылды қамтамасыз ету, Компания мен мүдделі тараптар арасында сыйластық қатынастарды құру және қолдау және ықтимал жанжалды жағдайлардың алдын алу мақсатында әзірленген.

Бағдарлама жауапты орындаушыларды және ұсынылатын іс-шараларды орындау мерзімдерін көрсете отырып, іс-шаралар жоспары түрінде әзірленді. Ол жобаны жобалау кезеңін қамтиды. Бағдарлама құрылыс басталғанға дейін жаңартылады, содан кейін құрылыс басталғаннан кейін және жоба объектілері пайдалануға берілгенге дейін жылына кемінде бір рет қайта қаралып, жаңартылуы тиіс. Бағдарлама жобаны іске асыру жағдайларында мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл тетіктерін өзгертуді талап ететін өзгерістер туындаған жағдайда және/немесе жаңа мүдделі тараптар анықталған жағдайда да жаңартылуға жатады.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралар мазмұнды консультацияларға жәрдемдесу және жоба және оның ЭЖӨ салдары туралы ақпарат беру мақсатында бірнеше компоненттерді қамтитын болады:

- Компания және жергілікті билік органдарының қолдауымен ақпаратты ашу және жергілікті тұрғындармен өзара іс-қимыл жасау:

- алдын-ала бағалау ЭӨӨБ шеңберінде тиісті есеп, МТӨІЖ және жоба және алдын-ала ЭӨӨБ туралы ақпараттық буклет көпшілікке жарияланатын болады. Қоғамдық консультациялық кездесулер Шиелі кентінде, Қосүйеңкі ауылында және Ақсүмбе ауылында өтеді деп күтілуде. Пікірлер бағалаудың келесі сатысында (төменде қараңыз) ЭжӨ құжаттары жарияланғанға дейін қабылданады.
- толық масштабты бағалау. Жоба бойынша ЭжӨ құжаттарының пакетіне мыналар кіреді: ЭӨӨБ бойынша есеп, экологиялық және әлеуметтік іс-қимыл жоспары (ЭӨІЖ), берілген МТӨІЖ, техникалық емес түйіндеме (ТЕТ), мәдени мұраны сақтау жөніндегі іс-қимыл жоспары. Қоғамдық тыңдаулар Шиелі кенті, Қосуенки ауылы және Ақсүмбе ауылында да өткізіледі. ЭӨӨБ пакетін ашу ұзақтығы кемінде 60 күнді құрайды¹⁶.
- Су ресурстарын тұрақты пайдалану және мәдени мұра сияқты мәселелер бойынша тақырыптық талқылаулар.

Іс-шаралар тізбесі қажеттілігіне қарай / консультациялар қорытындысы бойынша кеңейтілуі мүмкін.

Ұлттық ҚОӨБ рәсімі шеңберіндегі қоғамдық тыңдаулар ЭӨӨБ-нің бөлігі болып табылмайды, алайда жергілікті тұрғындардан алынған пікірлерді Компания талдайды және қажет болған жағдайда осы МТӨІЖ жаңартылады. Халықаралық талаптар бойынша ЭӨӨБ және ұлттық талаптар бойынша ҚОӨБ мақсаттары үшін бірыңғай тыңдаулар өткізу мүмкіндігі нақтыланатын болады.

Мүдделі тараптар кез келген кездесулер туралы алдын-ала хабардар етіледі.

---

¹⁶ Ашылу ұзақтығы халықаралық қаржы институттарының қосымша талаптарына байланысты болуы мүмкін (мысалы, 120 күн).

Кесте 2. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың алдын-ала бағдарламасы

№	Іс-шара	Жұмыс тобы	Ақпараттық материалдар	Орындау мерзімі	Жауапты орындаушы	Байланыс әдістері
1. Байланыс механизмдерін қалыптастыру						
1.1	Шағымдарды беру және қарау тетігін енгізу және оның бар екендігі туралы жұртшылықты хабардар ету	Мүдделі тараптар	Хабарлама, ақпараттық хабарландыру	Ақпан-наурыз 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса»	Жобаның және/немесе Компанияның Веб-сайты, компанияның әлеуметтік желілері, Шиелі кентіндегі, Қосүйеңкі ауылындағы және Ақсүмбе ауылындағы ақпараттық тақта
1.2	Компанияның немесе жобаның веб сайты немесе FAR сайтында БАЖ жоба бойынша құжаттаманы жариялау үшін бетті құру	Мүдделі тараптар	хабарлама, ақпараттық хабарландыру, Жоба туралы брошюра	Ақпан-наурыз 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса»	Жобаның және/немесе Компанияның Веб-сайты, компанияның әлеуметтік желілері
1.3	Жобаны іске асыру бойынша қоғамдық қабылдау бөлмесін ашу және оның ашылуы туралы ақпаратты жария ету	Мүдделі тараптар	Хабарлама, ақпараттық хабарландыру	Ақпан-наурыз 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса»	Шиелі кенті
1.4	Жобаның мәртебесі және ЭЖӘ әсерлері туралы ақпаратты жоба сайтында және ұлттық, өңірлік және жергілікті БАҚ-та ұсыну	Мүдделі тараптар	Жобаның мәртебесі туралы жарияланымдар	Ақпан-наурыз 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса»	Ұлттық, өңірлік және аудандық БАҚ
1.5	Шағымдар мен ұсыныстар беру үшін бланкілердің қолжетімді болуын қамтамасыз ету	Жергілікті тұрғындар, мүдделі тараптар	Шағым беруге арналған бланкілер	Құрылыс жұмыстарын бастамас бұрын	ЖШС «Фирма «Балауса»	Компанияның құрылыс алаңдары, Компанияның Шиелі кентіндегі кеңсесі, Шиелі кенті, Қосүйеңкі ауылы және Ақсүмбе ауылы әкімдіктерінің ғимараттары
1.6	Жоба бойынша сенім телефонын ұйымдастыру	Мүдделі тараптар	Ақпараттық хабарландыру	Ақпан-наурыз 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса»	Жобаның және/немесе Компанияның Веб-сайты, компанияның әлеуметтік желілері
2. Алдын-ала бағалау шеңберінде ақпаратты ашу және консультациялар (1-кезең ЭӘӘБ)						
2.1	Жоба бойынша ЭЖӘ құжаттамасын жариялау:	Мүдделі тараптар	ЭӘӘБ шеңберінде алдын-ала бағалау туралы есеп (орыс	Ақпан-наурыз 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса» +	Жобаның және/немесе Компанияның Веб-сайты,

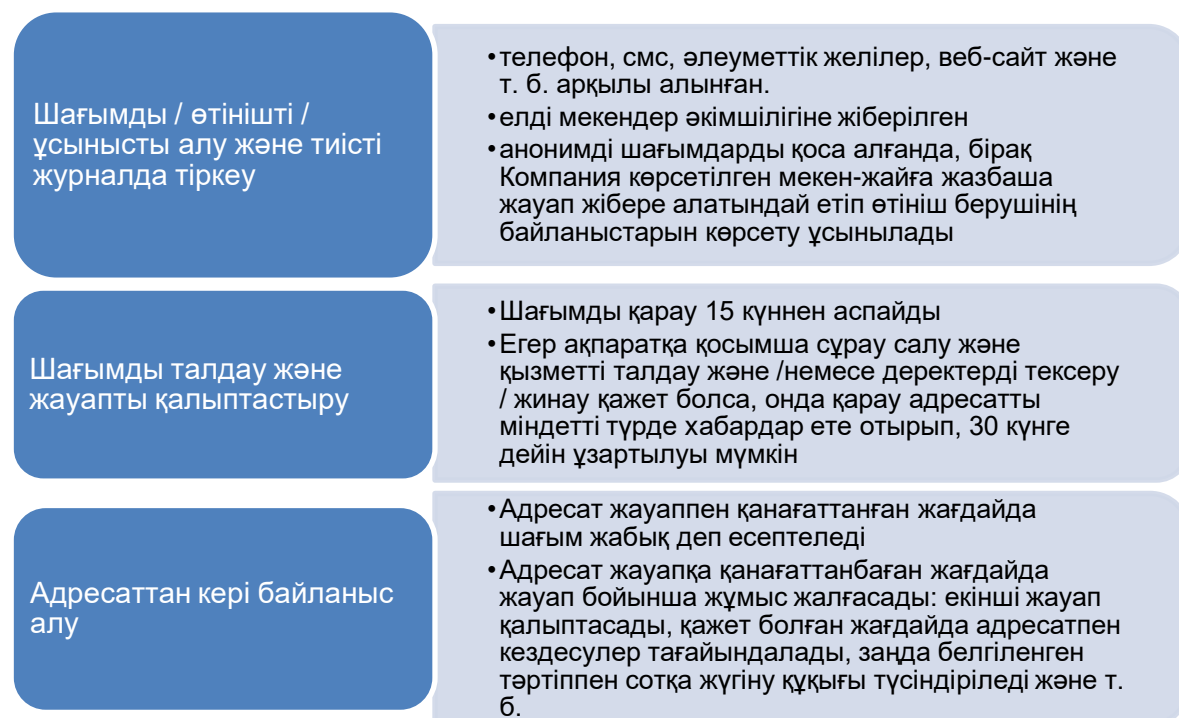
№	Іс-шара	Жұмыс тобы	Ақпараттық материалдар	Орындау мерзімі	Жауапты орындаушы	Байланыс әдістері
	<ul style="list-style-type: none"> ЭӨӘБ шеңберінде алдын-ала бағалау туралы есеп, МТӨІЖ , Ақпараттық буклет. <p>Жоба бойынша ЭжӘ құжаттамасын жариялау және жоспарланған консультациялық кездесулер туралы хабарландыру</p>		және ағылшын тілдерінде), МТӨІЖ және Буклет (орыс, қазақ және ағылшын тілдерінде)		Консультант	компанияның әлеуметтік желілері Шиелі кенті, Қосүйеңкі ауылы және Ақсүмбе ауылы әкімдіктерінің ғимараттарында, сондай-ақ компания кеңсесінде құжаттардың басып шығарылған көшірмелері
2.2	<p>Консультациялық кездесулер келесі елді мекендерде өткізу:</p> <ul style="list-style-type: none"> Шиелі кенті, Қосүйеңкі ауылы, Ақсүмбе ауылы 	Мүдделі тараптар	Хабарлама, ақпараттық хабарландыру, Буклет, презентация	Ақпан-наурыз 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса»	Шиелі ауылы, Қосүйеңкі ауылы және Ақсүмбе ауылы
3. Толық ауқымды бағалау шеңберінде ақпаратты ашу және консультациялар						
3.1	<p>Жоба бойынша ЭжӘ құжаттамасын жариялау:</p> <ul style="list-style-type: none"> ЭӨӘБ есебі, ЭӨІЖ , МТӨІЖ , ТЕТ, Мәдени мұраны сақтау жөніндегі іс-қимыл жоспары, Ақпараттық буклет. <p>Жоба бойынша ЭжӘ құжаттамасын және жоспарланған тыңдауларды жариялау туралы хабарландыру</p>	Мүдделі тараптар	<p>Хабарлама, ақпараттық хабарландыру</p> <p>ЭӨӘБ, ЭӨІЖ бойынша есепті және мәдени мұраны сақтау жөніндегі іс-қимыл жоспарын ашу (орыс және ағылшын тілдерінде);</p> <p>МТӨІЖ , ТЕТ және Буклет (орыс, қазақ және ағылшын тілдерінде)</p>	Тамыз-қараша 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса» + Консультант	<p>Жобаның және/немесе Компанияның Веб-сайты, Шиелі кентіндегі, Қосүйеңкі ауылындағы және Ақсүмбе ауылындағы ақпараттық тақта, Компанияның әлеуметтік желілері</p> <p>Шиелі кенті, Қосүйеңкі ауылы және Ақсүмбе ауылы әкімдіктерінің ғимараттарында, сондай-ақ Компания кеңсесінде құжаттардың басып шығарылған көшірмелері</p>
3.2	Жоба бойынша ЭжӘ мәселелері бойынша қоғамдық	Мүдделі тараптар	Хабарлама, ақпараттық хабарландыру	Тамыз-қараша 2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса» +	Жобаның және/немесе Компанияның Веб-сайты, Шиелі

№	Іс-шара	Жұмыс тобы	Ақпараттық материалдар	Орындау мерзімі	Жауапты орындаушы	Байланыс әдістері
	тыңдаулар өткізу				Консультант	кентіндегі, Қосүйеңкі ауылындағы және Ақсүмбе ауылындағы ақпараттық тақта, Компанияның әлеуметтік желілері
4. ҚОӘБ ұлттық рәсімі шеңберіндегі талқылаулар						
4.1	Ұлттық заңнамаға сәйкес ҚОӘБ шеңберінде жоба бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізу	Мүдделі тараптар	Хабарлама, ақпараттық хабарландыру	Бекітілетін болады	ЖШС «Фирма «Балауса»	Ұлттық, өңірлік және аудандық БАҚ
5. Тақырыптық талқылаулар						
5.1	Жоба шеңберінде су ресурстарын тұрақты пайдалану	Нақтылау процесінде	Ақпараттық материалдар	2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса»	Кездесулер өткізу
5.2	Мәдени мұра	Қызылорда қаласы және Шиелі кенті "Шиелі аудандық мәдениет және спорт бөлімі" КММ	Ақпараттық материалдар	2025 ж.	ЖШС «Фирма «Балауса»	Кездесулер өткізу
5.3	Мүдделі тараптар қызығушылық танытқан жағдайда жобаға қатысы бар мәселелерді талқылау үшін олармен кездесулер өткізу	Мүдделі тараптар	Ақпараттық материалдар	Құрылыс жұмыстарын бастамас бұрын және одан әрі	ЖШС «Фирма «Балауса»	Кездесулер өткізу

7 ШАҒЫМДАРДЫ БЕРУ ЖӘНЕ ҚАРАУ ТЕТІГІ

Компания ХҚК талаптарына сәйкес сыртқы мүдделі тараптар үшін шағымдар мен өтініштерді қарау тетігін әзірлеуді және енгізуді жоспарлап отыр. ХҚК 1 ҚС-на сәйкес бұл тетік мыналарды қамтуы тиіс: (i) жұртшылықтан өтініштерді алу және тіркеу; (ii) өтініште көтерілген проблемаларды тексеру және бағалау және оларды шешу жолдарын анықтау; (iii) егер қабылданса, ден қою шараларын қамтамасыз ету, қадағалау және құжаттау; және (iv) басқару бағдарламасында тиісті түзетулер.

Шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі (**Сурет 2**) жобаны іске асырудың алғашқы кезеңдерінде енгізілуі және оның өмірлік цикл кезінде сақталуы тиіс. Компания сонымен қатар анонимді шағымдарды қабылдауды және оларға жауап беруді қамтамасыз етеді.

Дереккөз: кеңесші дайындаған

Сурет 2. Шағымдарды беру және қарау механизмі

Компания мүдделі тараптарды олармен өзара іс-қимылды жүзеге асыру процесінде шағымдарды беру және қарау тетігінің жұмыс істеуі туралы төменде көрсетілген байланыс ақпаратын және осы тетікті енгізуге және оның жұмысына жауапты тұлғаның координаттарын жариялау арқылы хабардар етеді:

ЖШС «Фирма «Балауса»	
ТАӘ:	Төлегенов Абылай Рүстемұлы
Лауазымы:	Мүдделі тараптармен байланыс жөніндегі маман
Мекен-жайы:	Қызылорда облысы, Шиелі ауданы, Шиелі ауылы, көш. ГРП-2, 1 үй
Эл. пошта:	tulegenov_ablai@mail.ru
Телефон / Telegram, WhatsApp	+7 771 530 7787

Құрылыс басталғанға дейін Компания қоғаммен байланыс жөніндегі арнайы қызметкерді тағайындайды, ол жоба бойынша шағымдар мен сұраныстарды алу және тіркеу функциясын алады.

Сонымен қатар, Компанияға жіберетін шағымдар мен ұсыныстар Консультантқа жіберілуі мүмкін, ол оларды Компанияға жібереді:

ЖШС «Зеленый Мост»	
ТАӘ:	Аукарова Азиза
Лауазымы:	Бас маман
Мекен-жайы:	Қазақстан Республикасы, Астана қ., Есіл ауданы, Тұран даңғылы 59/2, С блогы, нп 12
Эл. пошта:	info@green-bridge.kz
Телефон / Telegram, WhatsApp	+7 700 434 80 59 +7(7172) 98 68 07

Шағымдар мен ұсыныстарды жазбаша түрде, еркін нысанда немесе шағым беру үшін арнайы нысанды толтыру арқылы беруге болады, оның мысалы осы құжатқа қоса беріледі (**Қосымша 1**). Мұндай нысандар Компанияның веб-сайтында және/немесе жобаға арналған веб-бетте қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде электрондық түрде орналастырылатын болады. Басылған түрдегі осындай нысандар Компанияның кеңсесінде, сондай-ақ Шиелі кенті, Қосүйеңкі ауылы және Ақсүмбе ауылы әкімдіктерінің ғимараттарында орналастырылған шағымдар мен ұсыныстарға арналған жәшіктердің жанында орналасатын болады.

8 МОНИТОРИНГ, БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ЕСЕП БЕРУ

Мүдделі тараптармен табысты қарым-қатынас тұрақты күш-жігерді, тиімділікті бақылауды және бағалауды және мүдделі тараптардың өзгертін жағдайлары мен ақпараттық қажеттіліктеріне бейімделуді талап етеді. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралар туралы есептілікті табысты ұйымдастыруды, жүргізуді, бағалауды және ұсынуды қамтамасыз ету үшін осы процестермен айналысатын жауапты тұлға тағайындалады.

Жобаны іске асыру процесінде жүргізілетін мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралардың мониторингі және тиімділігін арттыру үшін келесі көрсеткіштер пайдаланылатын болады:

- МТӨІЖ әзірленді, үнемі жаңартылып отырады және көпшілікке танысу/түсініктеме беру үшін ұсынылады;
- МТӨІЖ-ға енгізілген іс-шаралар жоспарға сәйкес толығымен орындалады;
- Жұртшылықпен кеңесу кезінде талқыланатын және көтерілетін тақырыптар мен мәселелер;
- Қоғамдық талқылау шеңберіндегі оқиғалар саны және осы оқиғаларға қатысушылар саны (гендер бойынша);
- Жіберушілердің жынысы бойынша бөлінуіне байланысты әртүрлі байланыс арналары арқылы алынған мүдделі тараптардың пікірлері мен ұсыныстарының саны (мүмкіндігінше);
- Жіберушілердің жынысы бойынша бөлінуіне байланысты әртүрлі байланыс арналары арқылы алынған мүдделі тараптардың шағымдары мен шағымдарының саны (мүмкіндігінше);
- Жергілікті, өңірлік және ұлттық БАҚ-та жобаны іске асыру барысына арналған жарияланымдар саны;

- Компания немесе оның мердігерлері алатын шағымдардың негізгі түрлері (жұмысқа орналасу, жер учаскесін тұрақты немесе уақытша пайдалану, экологиялық мәселелер, еңбек қатынастары және т. б.);
- Ең жоғары белгіленген мерзімде реттелген шағымдар саны;
- Реттелмеген шағымдардың саны.

Компания МТӨІЖ-ды іске асырудың тиімділігін арттыруға бағытталған қосымша түзету және/немесе алдын алу шараларын қажет етуі мүмкін шараларды анықтау үшін мезгіл-мезгіл талдауы керек. Мұндай жағдайларда МТӨІЖ жаңартылып, енгізілген өзгерістермен танысу үшін жұртшылыққа ұсынылады.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл процесінің нәтижелері ай сайын және тоқсан сайын талданатын болады, ал талдау нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар халықаралық қаржы ұйымы мен жұртшылық үшін жыл сайынғы ЭжӨ есебіне енгізілетін болады. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бойынша өткізілген іс-шаралар арнайы журналда (**Қосымша 2**) көрсетіледі.

ҚОСЫМША 1. ШАҒЫМ БЕРУ НЫСАНЫНЫҢ ҮЛГІСІ

Тіркеу №. (ішкі есепке алу үшін)	
Толық аты:	Аты _____ Тегі _____ ☐ Менің келісімімсіз менің жеке басыңыз бен координаттарым туралы ақпаратты жарияламауды сұраймын
Байланыс ақпараты Сізбен байланысудың қолайлы әдісін көрсетіңіз (пошта, телефон, электрондық пошта)	☐ Пошта арқылы: пошта мекенжайын көрсетіңіз: _____ ☐ Телефон арқылы: _____ ☐ Электрондық пошта арқылы: _____
Таңдаулы қарым-қатынас тілі	☐ Қазақша ☐ Орыс ☐ Басқа (көрсетіңіз, өтінемін)
Шағымның мәнін сипаттау	_____ _____ _____
Оқиға/ шағым берілген күн	☐ Жеке оқиға / шағым (күні _____) ☐ Бірнеше рет болды (қанша рет?) _____ ☐ Жалғасуда (мәселе қазіргі уақытта сезілуде)
Сіз үшін шағымды шешудің қандай әдісі қажет?	_____ _____
Қолы:	_____
Күні:	_____

ҚОСЫМША 2. ЖҰРТШЫЛЫҚПЕН ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ ЖӨНІНДЕГІ ІС-ШАРАЛАРДЫ ЕСЕПКЕ АЛУ ЖУРНАЛЫНЫҢ МЫСАЛЫ

Ескерту: бұл журналды Excel кестесінің форматында жүргізуге болады.

№	Жұртшылықпен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шара	Қатысушылар	Мүдделі тараптар санаты	Күні	Орын	Бастамашы	Қатысушылар саны (әйелдер / ерлер)	Іс-шараның мақсаты	Қарастырылған тақырыптар мен көтерілген сұрақтар	Кездесу хаттамасы
1										
2										
3										
...										